

Oplysningstiden

Nederst i dokumentet er der angivet en tidslinje.

Mulige problemstillinger

- Er det i orden at anvende udemokratiske midler for at forsvare demokratiet?
- Fører øget individualisering til et behov for en stærk førerskikkelse? Hvordan skaber man demokrati?
- Er brugen af vold i samfundet reelt mindre i dag end for 200 år siden, eller har vi bare erstattet den fysiske vold med andre former for social kontrol?
- Fører en fri konkurrence automatisk til hensynsløs grådighed?
- Er der en modsætning mellem individets rettigheder og vores pligter over for fællesskabet?
- Hvor meget hensyn skal samfundet tage til religiøse overbevisninger?
- Er en reel ligestilling mellem kønnene mulig, eller tilpasser vi os altid en forventning om kønsroller, der indebærer, at nogle har magt over andre?
- Hvorfor fik oplysningstidens tanker netop indflydelse i 1700-tallet?
- Hvordan kunne slaveri og kolonisering finde sted parallelt med oplysningstidens liberale menneskesyn?

Tidsmæssig afgrænsning

Oplysningstiden var en cirka 100 år lang periode i europæisk historie fra slutningen af 1600-tallet til slutningen af 1700-tallet. Der er uenighed om, præcis hvornår og hvor oplysningstiden starter og slutter. De fleste historikere siger gerne, at oplysningstiden begynder i 1690, hvor filosofen John Locke udgav sit essay '*An Essay Concerning Human Understanding*', og varer frem til afslutningen af Den franske revolution i 1799, hvor Napoleon kommer til magten ved et statskup.

Oplysningstiden i Danmark begynder lidt senere end i resten af Centraleuropa. Man siger gerne, at det var i løbet af 1720'erne, at oplysningen kom til Danmark, hvilket er sammenfaldende med, at oplysningsmanden Ludvig Holberg skriver sine komedier og derefter langsomt introducerer idéerne fra oplysningstiden via sine historiske og filosofiske skrifter. Oplysningstidens gennembrud i Danmark skete lidt senere i 1740'erne, da kongen begyndte at støtte videnskaben, kunsten og en friere offentlig debat.

Centrale træk ved perioden

- I begyndelsen af perioden var samfundet indrettet ud fra det klassiske stændersamfund.
 - Borgerskabet opstod dog som ny klasse, og ville have mere indflydelse. Desuden ville kongen have flere skatter fra adelen, og adelen ville have flere skatter fra bønderne. De var imidlertid fortvivlede over, at brødet blev dyrere og dyrere. Og fik sværere og sværere ved at finde arbejde, fordi befolkningstallet steg. Det var altså ikke så mærkeligt, at oplysningstidens forfattere var optaget af, hvordan samfundet skulle indrettes: der var simpelthen mange utilfredse mennesker!
- For første gang i menneskelighedens historie blev der af belæste mennesker i Europa udgivet bøger om, at Gud og religion var noget, som mennesket havde fundet på. Disse bøger blev diskuteret i stor stil, og nye spørgsmål, om hvordan livet så skulle indrettes blev rejst. Her var svaret ganske enkelt: her og nu, i dette liv. I den forbindelse udgav bl.a. Rousseau, Locke og Voltaire værker om, hvordan mennesket med sin fornuft kun indrette samfund og liv bedst muligt¹ (dette sker efter Newton, Galileo m.m. geniale opdagelser omkring 100 år forinden). Mennesket blev således friset fra en række autoriteter, og generelt kan man sige, at der bredte sig en optimisme og tro på mennesket i perioden.
 - Kant skriver i 1784 hans nu verdensberømte artikel, 'Hvad er Oplysning'. Her argumenterer Kant for, at et oplyst menneske skule vove at bruge sin fornuft og viden uden at lade sig styre af, hvad andre måtte sige. På den måde kunne der sættes spørgsmålstegn ved religiøse holdninger. Men Kant skrev imidlertid også, at der var fare for, at det kunne føre til det rene kaos, når alt lige pludselig kunne diskuteres og laves om — en fare, der blev til virkelighed.
 - Dette positive syn på periode er et udtryk for et progressivt historiesyn, der imidlertid ikke er et udtryk for den fulde sandhed. For, oplysningstiden var også en periode, hvor enevældige herskere fik mere magt, hvor nationalismen blomstrede, krige blev ført i stor stil (bl.a. Napoleonskrigene) og Europas kolonihistorie fik luft under vingerne.
- I de fleste europæiske lande opstod der i løbet af 1700-tallet en ny samfundsgruppe, borgerskabet. Borgerskabet var ofte defineret som byboere, der havde sikret sig en økonomisk vækst og bestod af en bred gruppe af personer, heriblandt uddannede

¹ Den stærke trang efter fornuft tager bl.a. udgangspunkt i den naturvidenskabelige revolution i 1500- og 1600-tallet. Denne kan i en vis grad ses som en reaktion på Pestens forfærdelige hæren omkring 150 år forinden.

handelsmænd, storkøbmænd, embedsmænd, advokater og litterater. Disse borgere ønskede en politisk indflydelse, der svarede til den stigende økonomiske magt, de havde opnået i løbet af 1700-tallet: Deres sociale status skulle med andre ord udmøntes i politisk status.

- I den forbindelse opstod den såkaldte 'borgerlige offentlighed', der beskriver en række saloner, og klubber, hvor borgerskabet kunne mødes og diskutere alverdens aktuelle emner såsom politik, religion, litteratur, kunst, historie og filosofi samt udveksle ideer og formulere kritik af fælles anliggender. Den borgerlige offentlighed var med til at præge den politiske udvikling i en mere demokratisk retning. Voltaire satte i den forbindelse fokus på begrebet 'tolerance' og man kan argumentere for, at en herredømmefri dialog blev genfødt i netop disse saloner. De mindre fine borgere satte sig i kaffehusene, hvor man blot skulle betale et lille beløb for at måtte deltage.
- Den primære styreform før oplysningstiden var enevælden. Under oplysningstiden udviklede denne styreform sig dog til den såkaldte 'oplyste enevælde', hvor kongen forsøgte ikke at virke som en tyrann ved at lytte til borgerskabet. Oplysningstidens konger allierede sig også nogle med oplysningstænkere, herunder bl.a. Christian 7., der var i brevkontakt med den franske oplysningsfilosof Voltaire og besøgte encyklopædisterne Diderot og d'Alembert i Paris i 1768. Man taler derfor ikke om, at enevælden blev afskaffet, men, at der generelt opstod et større pres mod kongen for at lytte til befolkningens ønsker og behov.
- Under Struensee og Christian d.6. regeringstid (1770-1772) indføres en række store, liberale reformer, herunder bl.a.
 - Trykkefrihedsforordningen, der ophævede censur i Danmark som det første land nogensinde, bliver dog ophævet i 1799.
 - Forbud mod tortur
 - Fastsættelse af hoveriets omfang, som indirekte satte gang i landboreformerne.
 - Kronprins Frederik (senere Frederik 6.) igangsatte landboreformerne i slutningen af 1780'erne. Reformerne forbedrede bøndernes vilkår på landet og deres rettigheder generelt. Landboreformerne skabte indirekte forudsætningen for urbaniseringen i løbet af 1800-tallet.

- Landboreformerne henviser til to gennemgribende forandringer:
 1. Det gamle landsbyfællesskab blev ophævet, og man sikrede en meget mere effektiv udnyttelse af markerne.
 2. Bønderne fik forbedret deres rettigheder, herunder køb og salg af gårde, begrænsning af hoveriets omfang og ophævelse af stavnsbåndet.
- Desuden blev det i 1814 af kongen besluttet, at alle danske børn skulle i skole. Det gav det samfundets absolutte bund mest, da disse i årene op til arbejde for en meget lav løn.
- I 1799 begyndte bystyret i København derfor at opkræve nogle nye skatter og afgifter, som blev brugt på at hjælpe byernes fattige.
- Ludvig Holberg er en central figur under Oplysningstiden i Danmark, hvor han udgiver en række komedier, der forholder sig kritisk til samtiden. Herunder bl.a. Jeppe paa Bjerget (1722) og Erasmus Montanus (1723). Holberg gik ind for en oplyst enevælde, hvilket eksempelvis kan ses i Jeppe paa Bjerget, hvor både bønderne, men også den ikke oplyste konge fremstilles som værende uduelige.
- Den Franske Revolution var under oplysningstiden et eksempel på, at det var muligt at besejre den gamle enevældige monarki. Revolutionen fik dog ikke den ønskede efter, og Napoleon ledte da Frankrig (fra 1799 til 1814) på brutal vis årene efter (militærdiktatur).
- Adam Smith lagde grundstenene for liberalismen i sit værk, "The Wealth of Nations". Bogens centrale påstand var, at et samfund kunne blive rigere gennem arbejdsdeling mellem indbyggere, fordi det gjorde produktionen af varer hurtigere, billigere og bedre. Desuden påpegede Smith, at et frit marked ville skabe den størst mulige velstand.
- Deismen var primær religiøs overbevisning i perioden, der påpeger, at Gud har skabt verden, men derudover afviser, at Gud er i stand til at gribe ind i verden. Gud har derimod forladt verden, efter han har skabt den, og befinder sig derfor uden for verden. Sekularisering blev dog under oplysningstiden mere og mere og mere anerkendt 'trosretning'.
 - Empirisme blev også et kernebegreb i løbet af oplysningstiden og indebærer en overbevisning om, at man først og fremmest kun kan opnå viden om verden

gennem sanserne og erfaringen, altså ved hjælp af f.eks. observationer og eksperimenter, og ikke gennem logisk, rationel tænkning alene.

- Desuden opstod der tanker om en naturret, der mandede ud i naturretsfilosofien, som er en overordnet en filosofisk retning, der ud fra opfattelser af menneskets natur forsøger at forklare, hvordan man med fornuftens hjælp kan komme frem til moralske og politiske regler, som gør sig gældende, når der ikke eksisterer samfundsskabte love. Kernebegreber er her naturtilstand og naturret.
- På trods af Oplysningstidens liberale menneskesyn, var slavehandel og slaveri fortsat en vigtig del af europæisk økonomi. Det er svært at forstå denne diskrepans, men mulige bud er, at oplysningstidens definition af mennesker, simpelthen ikke i samme grad indebar sorte.
- Michael Foucault (1926-1984) påpegede, at samfundet i oplysningstiden blev mindre 'fysisk voldeligt', men der voksede en ny form for psykisk vold i form af 'disciplinering' frem, der stadigvæk præger samfundet i dag.
- Den franske menneskerettighedserklæring er central i forståelsen for de forandringer Oplysningstiden skabte. Erklæringen gjorde for det første Frankrig til et konstitutionelt monarki, dvs. et kongedømme, hvor grundloven fastslår, hvor meget magt kongen har. Den var desuden præget af en række liberale grundtanker, og bønderne skulle betale mindre skat, om end de ikke fik mere politisk indflydelse. Fagforeninger blev desuden forbudt.

Biskop Talleyrand foreslog, at skattelettelserne skulle finansieres ved at staten konfiskere alle kirkens ejendomme og solgte dem. Dette skete kort tid derefter. Præster og munke skulle derfor fremover have løn fra staten, hvilket mange i Nationalformsaligen var kritiske overfor, hvorfor de stillede en række krav op for, hvordan præsterne og munkene skulle skabe mere værdi, samtidig med, at de skulle sværge troskab overfor den nye stat. Det nægtede mange at gøre, bl.a. fordi paven opfordrede dem til det, og på den måde skabte revolutionens ledere sig nye fjender.

- Oplysningstidens kendte forfattere, som for eksempel Locke og Voltaire, tænkte og skrev mange tanker om kvinders rettigheder, og i perioden fik de da også flere rettigheder, idet tale ved politiske møder og deltage i samfundet som ikke set før. De stillede således politiske krav, og demonstrationer bl.a. i 1789, hvor de krævede mere brød til deres familier. En af de mest kendte kvindelige politikere hed Olympe de Gouges og var tilhænger af revolutionen, modstander af slaveriet og forkæmper for kvinders rettigheder. På det sidste var der også meget at kæmpe for: Kvinder kunne ikke

stemme, de kunne ikke blive skilt fra deres mænd ,de kunne ikke eje huse og arve ligesom mænd og kunne ikke få hjælp, hvis deres ægtefælle slog dem. I 1792 fik kvinder dog ret til at skille sig, hvilket mange mænd var kritiske overfor, herunder den kendte tænker, Rousseau, der mente, at medbestemmelse ikke gjaldt kvinder. Efter Rousseaus mening var kvinder ude af stand til at tænke abstrakt og forholde sig til indviklede spørgsmål om, hvordan samfundet skulle udvikle sig.

- Man kan dermed ikke sige, at oplysningstidens tænkere og den franske revolution forbedrede kvinders rettigheder. Og i de næste 200 år mødte kvinder da også stor modstand i deres kamp for ligestilling. Det var dermed først i 1938, at gifte kvinder i Frankrig fik lov til selvstændigt at træffe juridiske og økonomiske beslutninger selv. I 1944 fik de valgret og i 1965, fik de lov til at tage på arbejde uden tilladelse fra deres mand

Kort om forskellige periodiseringer:

Tid	Traditionel periodisering	Begivenheds periodisering	Stilhistorisk periodisering
	Stenalder		
-10.000			
	Bronzealder		
-1600			
	Jernalder		
-400		Romerriket	
800	Vikingetid	Islams eksp.	Romansk
1050	Middelalder	Korstogene	
			Gotik
1500	Ny tid	Opdagelserne Reformation	Renaissance
1650		Enevælde	Barok
	Nyere tid	Oplysningstiden	
1800		Industrialisering	Ny Klassicisme
	Nyeste tid	Demokrati	Historicisme
1900		Ideologernes kamp	Funktionalisme
	(Samtid)		
2000			Postmodernisme

Marxistisk periodisering	Teknologisk periodisering	Styreforms-periodisering	Tid
Stenalder			
	Neolitisk revolution		-10.000
			-1600
Slaveholderstat			-400
		Høvdinge Valgekongedømme	800
Feudalisme		Arvekongedømme	1050
			1500
		Enevælde	1650
Kapitalisme	Industriel revolution		1800
		Demokrati	1900
Kommunisme		Parlamentarisme	2000
	Informations- teknologisk revolution		

Centrale kilder

- "Ordener hænger man paa Idioter" af P.A. Heiberg, 1790

Forfatteren P.A. Heibergs (1758-1841) vise "Selskabs-Sang. Den 25de September 1790" er i dag bedre kendt som "Ordener hænger man paa idioter" eller "Indtogsvisen". Visen blev skrevet i 1790 til en fest i en københavnsk klub i forbindelse med Kronprins Frederiks (senere Frederik 6.) bryllup med Marie Sophie Frederikke af Hessen-Kassel. Da visen kom myndighederne for øre, blev Heiberg idømt en bøde på 150 rigsdaler. Ud over den åbenlyse satire i forhold til

adelstanden og ordensvæsenet, indeholder visen, der er Heibergs første politiske vise, en række sarkastiske bemærkninger om daværende begivenheder.

Heiberg gør i visen tydeligt grin med adelens privilegier. Særligt i strofe 2 og 3, hvor Heiberg direkte kritiserer adelens vaner, udseende og rigdomme. Visen kan derfor bruges som kilde til at påpege, hvordan der i Danmark foregik en kritik af kongehuset i slutningen af 1700-tallet. Derudover ser man i strofe 4 en klar parallel til tankerne fra den franske revolution, idet Heiberg her forfægter idealer som lighed og frihed. Sympatien ligger generelt hos borgerne og bønderne, ikke hos adelen og kongen.

- **Trykkefrihedsordningen af 1799**

Den 27. september 1799 blev Forordning som nærmere forklarer og bestemmer Trykkefrihedens Grænser udstedt. Lovteksten er også kendt som Trykkefrihedsforordningen, og trods sit navn indførte den censurbestemmelser. Den 13. maj 1814 kom Placat for Danmark angaaende en nærmere Bestemmelse i Henseende til paragraf 26 og 27 i Forordningen af 27de September 1799 som et tillæg til 1799-forordningen. Forordningen kan læses som et resultat af en frygt for, at den franske revolution også ville sprede sig til Danmark og man derfor skulle begrænse den brede offentligheds politiske skrivi.

- **Den franske menneskerettighedserklæring af 1789**

Den franske menneskerettighedserklæring indeholder 17 punkter, der udgjorde en ny forfatning i Frankrig. Forfatningen blev udarbejdet og underskrevet af Nationalforsamlingen og var med til at afskaffe enevælden og indføre et nyt politisk styre i Frankrig under revolutionen. Forfatningen regnes som verdens første udformning af universelle menneske- og borgerrettigheder.

Erklæringen giver først og fremmest udtryk for et oplysningsideal, hvor ens mulighederne ikke bestemmes ud fra den stand, man er født i, men derimod ud fra, hvor dygtig man er til noget - gennem "dyder og begavelse", som der står i erklæringens punkt 6. Denne opfattelse er også kendt under begrebet "meritokrati". Meritokrati betegner en styreform, hvor magten uddeles på baggrund af kvalifikationer og fortjeneste.

Derudover blev idealer fra oplysningstiden såsom religions-, ytrings- og trykkefrihed lovfæstet.

Erklæringen afspejler også, at der i løbet af oplysningstiden opstod en kritik af enevælden som styreform. I stedet burde styreformen og loven bag den være et udtryk for den almene befolknings vilje og ønsker. I loven står der nemlig, at “Loven er udtrykket for den almene vilje; alle borgere har ret til personligt eller gennem deres repræsentanter at have del i dens skabelse”. Det betyder, at loven skabes ud fra folkets vilje og således ikke ud fra, hvad en enevældig konge har bestemt.

Olympe de Gouges: "erklæring om kvinders rettigheder", 1791

Marie Gouzes (Olympe de Gouges) erklæring om kvinders og borgerinders rettigheder blev skrevet som parallel til den franske erklæring om menneskerettigheder. Marie Gouze var oprørt over, at den nye franske forfatning ikke omfattede rettigheder for kvinder.

Erklæringen indledes med en vittig og sarkastisk bitter introduktion, hvori Marie Gouze spørger mændene, hvorfor de har valgt at betragte og behandle kvinder som det underordnede og undertrykte køn. Hun argumenterer med, at i naturen er de to køn for evigt sammenvævede og samarbejdende i harmonisk samhørighed. Erklæringen er bygget op på samme måde som den franske erklæring om menneskerettigheder – i de enkelte artikler er ordet “mand” erstattet af “kvinde”, eller der tilføjes “for både mænd og kvinder”.

Metoder: <https://historiskmetode.weebly.com/>

Tidslinje

Optakt

1500-1600-tallet: Den naturvidenskabelig revolution begyndte over en lang årrække at udfordre den kristne forståelse af verden. Langsomt mistede religionen sin autoritet som forklaring på verdens sammenhæng.

1618-1648: Trediveårskrigen markerer den sidste europæiske religionskrig. Krigen førte til store ødelæggelser og gjorde, at flere blev skeptiske over for religionens rolle i samfundet.

1643: Ludvig den 14., også kaldt Solkongen, bliver enevældig konge i Frankrig og gennemfører en centralisering af staten, som blandt andet medfører udviklingen af en stående hær. Han udgør senere et forbillede for andre europæiske enevældige konger gennem hele enevælden.

1660'erne: Den franske finansminister indfører som en af de første embedsmænd et merkantilistisk statsbudget og -regnskab i Frankrig.

1687: Videnskabsmanden Isaac Newton udgiver sin bog Principia Mathematica og introducerer tyngdeloven.

Oplysningstiden

1689/90: Filosofen John Locke (1632-1704) udgiver bogen An Essay Concerning Human Understanding, som bliver grundlaget for empirismen. Nogle historikere bruger udgivelsen af bogen til at markere oplysningstidens begyndelse.

1751-72: Verdens første leksikon, Den Franske Encyklopædi, begyndte at udkomme i Frankrig og er i dag et konkret bevis på en af oplysningstiden mange store, ambitiøse bedrifter.

1762: Filosofen Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) udgiver sin politisk-filosofiske bog Om samfundskontrakten (fransk: Du contrat sociale).

1776: Den amerikanske revolution gør, at de britiske kolonier i Nordamerika opnår uafhængighed fra Storbritannien.

1776: Den skotske økonom Adam Smith udgiver Nationernes Velstand og er dermed med til at grundlægge den liberale økonomiske tænkning samt en kritik af merkantilismen.

1784: Den tyske filosof Immanuel Kant (1724-1804) skriver sin berømte artikel med et svar på spørgsmålet "Hvad er oplysning?".

1787: De 13 nordamerikanske stater underskriver Forfatningen, og staterne bliver etableret som Amerikas Forenede Stater: USA.

1789: Den franske revolution bryder ud, og Den franske menneskerettighedserklæring underskrives. Dette markerer ifølge mange historikere et af højdepunkterne fra oplysningstidens sidste fase.

1799: Napoleon Bonaparte laver et statskup i Frankrig og opløser al tidligere lovgivning. Dette markerer slutningen på Den franske revolution og selve oplysningstiden ifølge mange historikere.

Konsekvenser

1791: USA får fire år efter revolutionens afslutning vedtaget den såkaldte Bill of Rights, der indeholder tilføjelser til forfatningen, som beskriver individets rettigheder over for statsmagten. Især tilføjelserne om religionsfrihed, presse- og ytringsfrihed (den første tilføjelse) samt retten til at bære våben (den anden tilføjelse) er meget betydningsfulde for den amerikanske selvforståelse den dag i dag.

1948: FN's menneskerettighedskonvention står bag en politisk menneskerettighedserklæring: Verdenserklæringen om menneskerettigheder, som bygger på de universelle menneskerettigheder, man formulerede i forbindelse med Den amerikanske revolution (1776) og Den franske revolution (1789).

Oplysningstiden i Danmark

Optakt

1660: Enevælden bliver indført i Danmark, og adelen mister sin magt gennem Rigsrådet.

1661: Enevoldsarveregeringsakten underskrives i Danmark og sikrer, at Danmark nu er et arvekongedømme.

1665: Danmark får sin egen forfatning for den enevældige stat (Kongeloven) som det eneste land under enevælden. Den beskriver, hvilke beføjelser kongen har, og hvad han ikke må.

Oplysningstiden

1722-1723: Ludvig Holberg skriver sine berømte komedier, der bliver enormt populære i Danmark. Komedierne er bl.a. kendetegnet ved, at fornuften altid sejrer.

1739: Den første almindelige skolelov bliver udformet i Danmark. Den skulle sikre, at børn kunne læse (men ikke nødvendigvis skrive og regne).

1742: Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab (Videnskabernes Selskab) oprettes i København med kongemagtens støtte for at bakke op om og udbrede videnskab og teknologi. Dette markerer for nogle historikere begyndelsen til den oplyste enevælde i Danmark.

1749: Ludvig Holberg skriver epistel 395, hvor han viser en kritik af det daværende censursystem.

1754: Kunstakademiet bliver oprettet, og der gives økonomisk støtte til kunst, kultur og en friere debat.

1769: Danmark gennemfører sin første folkeoptælling.

1770: Struensee kommer til magten i Danmark.

1770: Struensee indfører fuld trykkefrihed i Danmark med Trykkefrihedsforordningen som det første land overhovedet.

1772: Struensee henrettes i Danmark, da hans reformer skabte stor modstand mod ham.

1787: En ny type skole oprettes i Danmark, som skulle supplere latinskolen ved at have større fokus på undervisning i moderne sprog, regning samt naturvidenskabelige fag som geografi og naturhistorie. Skolen kom til at hedde Borgerdydskolen.

1787: Kronprins Frederik (senere Frederik 6.) indfører en taksationsordning i Danmark, så værdien af en gård nu beror på en uvildig vurdering. Den uvildige vurdering af gårdene gør, at flere bønder kan sælge deres gård og flytte til byerne. Taksationsordningen er derfor en af de vigtigste reformer under landboreformerne i Danmark og udgør et af højdepunkterne i Danmark under den oplyste enevælde.

1788: Stavnsskibet ophæves i Danmark som en del af landboreformerne.

1799: Censuren genindføres med Trykkefrihedsforordningen, fordi kongen var træt af den skrivefrækhed, der havde bredt sig. Under ingen omstændigheder måtte man nu kritisere kongen og enevælden. Nogle historikere ser denne lov som afslutningen på oplysningstiden i Danmark, fordi den indskrænker en af de mest omdiskuterede borgerrettigheder i oplysningstiden: ytringsfriheden.

Konsekvenser

1799: Statskritikeren P.A. Heiberg udvises fra landet med tilbagevirkende kraft efter indførslen af Trykkefrihedsforordningen kort forinden.

1814: En skolelov bliver indført i Danmark for alle børn mellem 7 og 14 år. Loven skulle sikre, at alle havde adgang til undervisning.

1849: Danmark får en Grundlov, der afskaffer enevælden og blandt andet indfører en tredeling af magten, demokratiske principper og borgerlige